

Gesprekstoel Kwaliteitsborging examinatoren bij programmatisch toetsen

Hulpmiddel voor examencommissies

Heleen Kuijper, *Inholland* & Ingrid Vogels, *HAN*

- november 2022-

Doel gesprekstoel

- **Inzicht krijgen in dilemma's** rondom kwaliteitsborging examinatoren bij programmatisch toetsen en **kaders** die hierbij een rol spelen
- **In dialoog doordachte keuzes maken** in hoe kwaliteit van examinatoren te borgen

Voor wie?

- De gesprekstoel is bedoeld voor examencommissies van opleidingen die (deels) programmatisch toetsen.
- Het gesprek kan intern in examencommissies gevoerd worden, maar ook interdisciplinair, waarbij examencommissieleden in samenspraak met andere actoren uit de opleiding (zoals managers en curriculumontwikkelaars) afspraken maken en procedures opstellen.

Thema's

- Profiel van de examiner (6 kaarten)
- Onafhankelijk beslissen (2 kaarten)
- Omgaan met fraude (3 kaarten)

Werkwijze

Stap 1

Kies een aantal gesprekskaarten, afhankelijk van het thema (of de thema's) waar jullie mee aan de slag willen gaan.

Stap 2

Voer het gesprek met behulp van de overwegingen op de gekozen gesprekskaarten.

Werkwijze

Stap 3

Leg jullie standpunten, argumenten en acties per thema vast op de actiekaarten.

Tip

- *Houd de duiding van begrippen bij de hand, of pas de terminologie op de gesprekskaarten aan op de eigen terminologie.*
- *Kies ter ondersteuning van het gesprek een werkvorm uit het [Professionaliseringsalfabet](#) van het Netwerk Toetsbekwaamheid:*
  - [Gluren bij de burens](#)
  - [Mastermind](#)
  - [Krakeling/kluwen](#)

Duiding van begrippen

- **Beoordelen**
het waarderen van datapunten (low stake) en/of het vellen van een tussentijds oordeel (medium stake).
- **Beslissen**
het nemen van zwaarwegende eindbeslissingen/ slaag-zakbeslissingen (high stake).
- **Besliscommissie**
twee of meerdere examinatoren die samen een eindbeslissing nemen.
- **Examinator**
persoon die de eindbeslissing neemt.

Gebaseerd op:

Baartman, L., van Schilt-Mol, T., & van der Vleuten, C. (2020). *Programmatisch toetsen: voorbeelden en ervaringen uit de praktijk*. Hogeschool Utrecht.

Duiding van de kaders

In de **Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek** (2022) zijn de taken en bevoegdheden van examencommissies vastgelegd. Examencommissies dienen onder andere:

- de kwaliteit van tentamens en examens te borgen (WHW, 2022, Artikel 7.12b, lid 1 sub a);
- richtlijnen en aanwijzingen vast te stellen binnen het kader van de onderwijs- en examenregeling (OER) om de uitslag van tentamens en examens te beoordelen en vast te stellen (WHW, 2022, Artikel 7.12b, lid 1 sub b) en
- examinatoren aan te wijzen voor het afnemen van tentamens en het vaststellen van de uitslag daarvan (WHW, 2022, Artikel 7.12c, lid 1).

Duiding van de kaders

Examencommissies hebben binnen de kaders van de **Onderwijs en Examenregeling** ruimte om hun bevoegdheden uit te oefenen (Vereniging Hogescholen, 2021). Instellingsbesturen dienen in de OER 'de inhoud van de opleiding en de daaraan verbonden examens' vast te leggen (WHW, 2022, Artikel 7.13 lid 2 sub a). Het betreft geldende procedures, rechten en plichten met betrekking tot onderwijs en examens.

Duiding van de kaders

Het **toetsbeleid** omvat vastgestelde inhoudelijke en procedurele afspraken om invulling te geven aan toetsing (Bruijns & Kok, 2015). In de OER zijn regels over toetsing en beoordeling opgenomen. Bepalingen die van toepassing zijn voor alle opleidingen kunnen worden gezien als het instellingsbrede toetsbeleid. Opleidingen kunnen met een eigen toetsbeleidsplan werken, dat de visie op onderwijs en toetsing beschrijft, alsook hoe de opleiding ervoor zorgt dat studenten de eindkwalificaties bereiken en hoe de kwaliteitsverbetering en -borging is geregeld (Martens & Moerkerke, 2017).

Gesprekskaarten

Profiel van de examinator

Hoe definieer je wie examinator is?

Overwegingen

- Welke taken/verantwoordelijkheden hebben examinatoren? Bij wie zijn deze taken/verantwoordelijkheden belegd?
- Zijn de taken/verantwoordelijkheden toereikend gezien vanuit het concept programmatisch toetsen?

Kaders

- Examinatoren zijn personen die tentamens afnemen en de uitslag daarvan vaststellen (WHW art. 7.12c).
- Wat staat in de OER over de examinator en zijn taken/verantwoordelijkheden?
- Wat staat in jullie profiel van de examinator over taken en verantwoordelijkheden?
- Wat zegt het toetsbeleid over taken/verantwoordelijkheden van de examinator?

Profiel van de examinator

Is het nodig om onderscheid te maken in eisen die worden gesteld aan 'reguliere' examinatoren en examinatoren die betrokken zijn bij programmatisch toetsen?

Overwegingen

- Bij programmatisch toetsen komen oordelen op andere wijze tot stand dan bij andere concepten. Wat betekent dit voor de kwaliteiten van examinatoren?
- Volstaan de eisen die jullie stellen aan examinatoren gezien vanuit het concept programmatisch toetsen?
- Wat gebeurt er als jullie de eisen niet aanpassen?

Kaders

- Welke eisen staan in jullie profiel van de examinator?
- Wat zegt het toetsbeleid over bekwaamheid van examinatoren?

Profiel van de examinator

Mag de examiner iets vinden van de kwaliteit die beoordelaars leveren?

Overwegingen

- De beslissing is gebaseerd op beoordelingen van datapunten. Wat als deze beoordelingen vragen oproepen bij de examiner?
- Hoe gaat de examiner om met onduidelijke beoordelingen/feedback?
- Wat heeft de examiner nodig om te kunnen vertrouwen op het oordeel van anderen?
- Wat gebeurt er als jullie hier geen afspraken over maken?

Kaders

- Bevat het toetsbeleid procedures en richtlijnen t.a.v. beoordelen en beslissen?

Profiel van de examinator

Kunnen docenten met weinig ervaring in programmatisch toetsen worden aangewezen als examinator?

Overwegingen

- Mogen deze docenten eindbeslissingen nemen? Of alleen onder verantwoordelijkheid van een ervaren examinator?
- Kan de samenstelling van de besliscommissie het hiaat in ervaring opheffen?

Kaders

- Zegt jullie profiel van de examinator iets over de aanwijzing van docenten met weinig ervaring?
- Wat zegt het toetsbeleid over het inwerken van examinatoren?

Profiel van de examinator

Kan een externe (werkveld)deskundige worden aangewezen als examinator?

Overwegingen

- Aan welke voorwaarden moet hij voldoen?
- Stel je dezelfde voorwaarden aan externe als aan interne examinatoren? Waarom wel/niet?
- Wat gebeurt er als jullie hier geen afspraken over maken?
- Kan een externe (werkveld)deskundige voldoen aan de voorwaarden die jullie voor ogen hebben?

Kaders

- Wat zegt de OER over de inzet van externe examinatoren?
- Wat zegt jullie profiel van de examinator over externe examinatoren?
- Wat zegt het toetsbeleid over bekwaamheid van externe examinatoren?

Profiel van de examinator

*Hoe borg je blijvende toetsbekwaamheid
van examinatoren?*

Overwegingen

- Aan welke professionaliseringsvoorwaarden moet de examinator voldoen?
- Is er een werkwijze/ procedure ten aanzien van het beslisproces?
- Wat gebeurt er als jullie hier geen afspraken over maken?

Kaders

- Wat zegt jullie toetsbeleid over professionalisering van examinatoren?
- Bevat jullie toetsbeleid afspraken over de inrichting van het beslisproces en de werkwijze van examinatoren?

Standpunten,
argumenten
en acties

Profiel van de examinerator

We vinden het belangrijk dat:

Omdat:

Dit gaan we realiseren door:

Onafhankelijk beslissen

Kan de examinerator ook betrokken zijn bij low stake en medium stake beoordelingen?

Overwegingen

- Hoeveel datapunten heeft de betreffende examinerator beoordeeld? Hoe verhoudt dit aantal zich tot het totaal aantal datapunten?
- Wat gebeurt er als jullie hier geen afspraken over maken?
- Wat is het aandeel van iedere examinerator in de eindbeoordeling?

Kaders

- Staat er iets over onafhankelijk beslissen in jullie eigen richtlijnen voor examineratoren ?
- Zegt de OER iets over de onafhankelijkheid van de beslissing?
- Staat in het toetsbeleid iets over onafhankelijk beslissen?

Onafhankelijk beslissen

Kunnen (in een klein docententeam) alle docenten examiner zijn als onafhankelijk beslissen wordt nagestreefd?

Overwegingen

- Kan een examiner objectief zijn als hij eerdere beoordelaarservaringen met een student heeft? Welke maatregelen kun je in het kader hiervan treffen?

Kaders

- Staat er iets in jullie eigen richtlijnen voor examinatoren over onafhankelijk beslissen?
- Staat er iets in het toetsbeleid over hoe onafhankelijke beslissingen tot stand komen?

Standpunten,
argumenten
en acties

Onafhankelijk beslissen

We vinden het belangrijk dat:

Omdat:

Dit gaan we realiseren door:

Omgaan met fraude

Wat is de verantwoordelijkheid van de examiner in het constateren van fraude?

Overwegingen

- Bij de beslissing wordt gekeken naar eerder gegeven feedback/ waarderingen/ beoordelingen, in principe niet naar de inhoud van de datapunten. Op welk moment is een check op fraude gewenst of noodzakelijk?
- Wat gebeurt er als jullie hier geen afspraken over maken?
- Geeft een fraudeladder houvast bij PT?

Kaders

- Hoe is fraude gedefinieerd in de OER en/of jullie reglement?
- Wat zeggen het reglement en/of de richtlijnen van de examencommissie over het handelen van de examiner bij het vermoeden van fraude?

Omgaan met fraude

Heeft de beoordelaar van datapunten een rol in het constateren van fraude?

Overwegingen

- Bij de beslissing wordt gekeken naar eerder gegeven feedback/ waarderingen/ beoordelingen.
- Op welk moment is een check op fraude gewenst/noodzakelijk?
- Wat gebeurt er als jullie hier geen afspraken over maken?

Kaders

- Hoe is fraude gedefinieerd in de OER en/of jullie reglement?
- Wat zeggen het reglement en/of de richtlijnen van de examencommissie over het handelen van de examinerator bij het vermoeden van fraude?

Omgaan met fraude

Moet de examencommissie ingrijpen als fraude bij een datapunt wordt geconstateerd?

Overwegingen

- Is een datapunt een onderdeel van een tentamen?
- Bij de beslissing wordt gekeken naar eerder gegeven feedback/ waarderingen/ beoordelingen. In hoeverre kan de besliscommissie zich een realistisch beeld van de student vormen als er sprake is van fraude bij een datapunt?

Kaders

- De examencommissie kan regels stellen voor het nemen van maatregelen tegen de student in geval van fraude (WHW, art. 7.12b lid 3).
- Hoe ver reikt de definitie van fraude volgens de OER? Gaat het alleen over tentamens/examens, of ook over onderwijs?

Standpunten,
argumenten
en acties

Omgaan met fraude

We vinden het belangrijk dat:

Omdat:

Dit gaan we realiseren door: